



MODERNISERINGSSTYRELSEN

# Årsrapport § 36. Pensionsvæsenet

Moderniseringsstyrelsen  
Landgreven 4  
1017 København K

CVR. nr. 10213231

Marts 2017

# 2016



# Indhold

---

<b>1. Påtegning af det samlede regnskab</b>	<b>4</b>
1.1 Påtegning	4
<b>2. Beretning</b>	<b>6</b>
2.1 Præsentation af virksomheden	6
2.2 Ledelsesberetning	6
2.3 Kerneopgaver og ressourcer	12
2.4 Målrapportering	12
2.5 Forventninger til det kommende år	12
<b>3. Regnskab</b>	<b>16</b>
3.1 Anvendt regnskabspraksis	16
3.2 Resultatopgørelse mv.	16
3.3 Balancen	18
3.4 Egenkapitalforklaring	19
3.5 Likviditet og låneramme	19
3.6 Opfølgning på lønsumsloft	19
3.7 Bevillingsregnskabet	19
<b>4. Bilag</b>	<b>42</b>
4.1 Noter til resultatopgørelsen og balancen	42

---

# Påtegning af det samlede regnskab





# 1. Påtegning af det samlede regnskab

---

Formålet med årsrapporten er at give et retvisende billede af de økonomiske og faglige resultater på finanslovens § 36. Pensionsvæsenet. I årsrapporten redegøres der således for målopfyldelse, det medgåede ressourcforbrug, finansiering samt aktiver og forpligtelser inden for § 36. Pensionsvæsenet.

For at styrke økonomi- og resultatstyringen er fokus i årsrapporten lagt på afrapporteringen af årets faglige og finansielle resultater. Årsrapporten indeholder virksomhedens påtegning af det samlede regnskab.

For de hovedkonti, der udgør virksomhedens drift, indeholder årsrapporten endvidere virksomhedens regnskabsmæssige forklaringer.

---

Årsrapporten omfatter de hovedkonti på finansloven, som § 36. Pensionsvæsenet er ansvarlig for. Dette er sammenlagt 28 hovedkonti med i alt 97 underkonti. For alle hovedkonti aflægges regnskabet efter de udgiftsbaserede principper. Grundet afrunding kan der forekomme mindre differencer på sammentællinger i tabellerne.

## 1.1 Påtegning

Det tilkendegives hermed:

1. at det finansielle regnskab er rigtigt, dvs. at det finansielle regnskab ikke indeholder væsentlige fejlinformationer eller udeladelser,
2. at de dispositioner, som er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis, og
3. at der er etableret forretningsgange, der sikrer en økonomisk hensigtsmæssig forvaltning af de midler og ved driften af de institutioner, der er omfattet af årsrapporten.

København, den 14/03-2017



Departementschef  
Martin Præstegaard  
Finansministeriets departement



---

Direktør  
Poul Taankvist  
Moderniseringsstyrelsen

# Beretning



## 2. Beretning

---

Beretningen giver en kortfattet beskrivelse af § 36. Pensionsvæsenet og regnskabsårets faglige og finansielle resultater, herunder væsentlige forhold, der har påvirket eller forventes at påvirke § 36. Pensionsvæsenets aktiviteter og forhold både i det forgangne og i det kommende år.

---

### 2.1 Præsentation af virksomheden

§ 36. Pensionsvæsenet er en del af Moderniseringsstyrelsen og dermed en del af det strategiske grundlag for denne virksomhed. Specifikt tager § 36. Pensionsvæsenet sig af økonomiske og regnskabsmæssige forhold vedrørende tjenestemandspensioner.

#### 2.1.1 Kerneopgaver

Der er følgende kerneopgaver på § 36. Pensionsvæsenet:

1. Budgettering og prognosticering af konti under § 36. Pensionsvæsenet.
2. Budgetopfølgning og ledelsesinformation for § 36. Pensionsvæsenet.
3. Udvikling og implementering af koncepter med henblik på en øget prognosesikkerhed.
4. Indhentning af revisionserklæringer og ledelseserklæringer for aktieselskaber og kommuner, som tidligere har været statslige institutioner, hvor der findes dels udlånte tjenestemænd, dels selskabsansatte mv. med statslig tjenestemandspensionsret.
5. Regnskabsføring af pensionsbidragsindbetalinger til § 36. Pensionsvæsenet.

Udover disse hovedopgaver arbejdes der kontinuerligt på at skabe sikker drift på § 36. Pensionsvæsenet. I 2016 har dette blandt andet betydet en omlægning og automatisering af datagrundlaget, der ligger til grund for budgetteringen på finansloven. Automatiseringen og omlægningen implementeres ved finansloven 2018, hvilket forventes at reducere risikoen for manuelle fejl betydeligt.

### 2.2 Ledelsesberetning

§ 36. Pensionsvæsenet har i 2016 haft fokus på at udvikle nye koncepter, der kan øge prognosesikkerheden og dermed på sigt mindske afvigelser mellem finanslovsbudgetteringen og regnskab. Endvidere er der udviklet et månedligt ledelsesrapporteringskoncept, som indeholder en række KPI'er, der med de eksisterende udgiftsopfølgninger er med til at oplyse ledelsen om aktuelle forhold på § 36. Pensionsvæsenet og dermed skabe et velfunderet beslutningsgrundlag.

Hovedparten af datagrundlaget, der benyttes til budgetteringen på finansloven og anvendes til ledelsesinformationen, er i løbet af 2016 omlagt fra en Access-database til en SQL-database. SQL udemærker sig ved at være langt mere driftssikkert, hurtigt og bedre i stand til at varetage store mængder data. Desuden kan SQL-databasen kobles på et web-interface således, at datamateriale

mv. kan tilgås fra en hjemmeside. Ressourcerne kan dermed allokere til andre dele af finanslovsbudgettering, hvor budgettering gennem systemdata ikke er muligt.

Fremadrettet vil fokus på § 36. Pensionsvæsenet være at konsolidere de nye koncepter og samtidig løbende optimere de bagvedliggende processer.

### *2.2.1 Økonomiske nøgletal*

I 2016 varetog § 36. Pensionsvæsenet 27 hovedkonti og 96 underkonti. Fra 2017 oprettes en ny hovedkonto, der skal varetage administrationsudgifter til Udbetaling Danmark for administration af pensionsvæsenet.

Sammenlagt er der over 220.000 aktive og pensionerede tjenestemænd fordelt på disse konti. Endvidere findes der et ukendt antal pensionerede tjenestemænd, hvor § 36. Pensionsvæsenet yder refusion ved afholdelse af pensionsudgift. Dette er bl.a. gældende ved § 36.11.10.13 *Overtagne pensionsforpligtelser fra amtskommuner.*

Størstedelen af Pensionsvæsenets udgifter og indtægter er indkomstoverførsler af bevillingstyperne lovbunden/anden bevilling. En beskedent andel af bevillingen (5,4 mio. kr.) af § 36. Pensionsvæsenets udgifter er under delloft for driftsudgifter.

På det lovbundne område baserer budgetteringen for 2016 sig hovedsagligt på modelfremskrevne data. Modelfremskrivningen refereres nedenfor som budgetmodellen. Budgetmodellen anvender data fra pensionssystemerne PENSAB (register for aktives optjening af pensionsalder) og SP (Statens Pensionsanvisningssystem).

De modelfremskrevne udgifter dækker 84,1 pct. af det samlede budget, mens udgifter fremskrevet med udgangspunkt i forbrugsdata udgør de resterende godt 15 pct.

Vurdering af budgetafvigelser skal ses på baggrund af følgende:

Ved siden af de modelfremskrevne forhold er der en række forhold, som efter deres natur kun vanskeligt lader sig fremskrive. Det drejer sig bl.a. om ledelsesbeslutede utilregnelighedsafskedigelser samt pludselige udsving i alderspensioneringsmønsteret. Det drejer sig konkret om tjenestemænd, der vælger at fratræde tjenestemandsansættelse med opsat pension eller i stedet vælger at udtræde af pensionssystemet med overførsel af optjent pensionsret og -formue til privat pensionskasse hhv. at indtræde i systemet med overførsel af optjent pensionsret og -formue osv. ved tjenestemandsansættelse i staten.

På nogle områder er der endvidere ikke tilgængelige data. Dette ses typisk i de tilfælde, hvor optjent pensionsret til sin tid skal deles mellem stat og kommuner.

På de enkelte hovedkonti kan fremskrivningerne optræde med et relativt skævt billede. Det gælder især de mindre hovedkonti, hvor individuelle pensionsbegivenheders indtræden kan have en betydelig vægt.

I tabel 1 præsenteres økonomiske nøgletal for § 36. Pensionsvæsenet for 2014, 2015 og 2016. Da størstedelen af bevægelserne er udgifter, er disse delt op i underkategorier. Yderligere udgør egenpension størstedelen af udgifterne, og derfor opdeles denne post videre. For 2016 er der anvendt budgettal, og der er derfor ikke tale om årets regnskabsmæssige resultat.

<b>Tabel 1</b>			
<b>§ 36. Pensionsvæsenets nøgletal</b>			
<b>(mio. kr.)</b>	<b>Regnskab 2014</b>	<b>Regnskab 2015</b>	<b>Budget 2016</b>
<b>Resultatopgørelse</b>			
<b>I alt</b>	<b>22.849,6</b>	<b>22.901,5</b>	<b>23.248,8</b>
Indtægt	-3.111,4	-3.080,2	-2.998,6
Udgift	25.962,2	26.218,7	26.247,6
<b>Udgiftsfordeling på pensionsområdet</b>			
<b>I alt</b>	<b>25.962,2</b>	<b>26.218,7</b>	<b>26.247,6</b>
Egenpension	18.012,4	18.542,7	18.465,3
Ægtefællepension	3.232,5	3.230,6	3.313,8
Børnepensioner mv.	75,8	70,2	77,7
Understøttelser, efterindtægt m.m.	42,0	38,4	39,6
Pensionsoverførsler	27,3	26,3	19,5
Administrationsudgifter	1,2	1,1	1,6
Overførte pensionsopgaver	59,5	67,2	78,8
Overtagne pensionsudgifter fra amter mv.	1.947,4	1.961,6	1.869,4
Indekskontrakter	1.699,9	1.474,0	1.496,0
Øvrige udgifter	864,2	807,7	885,9
<b>Fordeling af udgifter til egenpensioner</b>			
<b>I alt</b>	<b>18.012,4</b>	<b>18.542,7</b>	<b>18.465,3</b>
Ordinær alderspension	5.607,6	5.868,9	5.748,6
Førtidspension	9.828,2	10.084,4	10.075,3
Svagelighedspension	867,3	882,7	889,1
Kvalificeret svagelighedspension	1.392,9	1.394,5	1.427,9
Tilskadekomstpension	315,9	312,3	323,8
Øvrige egenpensioner	0,5	0,0	0,5

Anm.: Der er afrundet til hele 0,1 mio. kr. på underkontoniveau. "2016" kolonnen er budgettal, idet regnskabstal for 2016 kræver et særligt udtræk fra Statens Pensionssystem, og fordi visse udgifter ikke kan knyttes til en specifik pensionstype (fx kapital ind-/udbetalinger).

Kilde: FL17

Egenpension udgør den største andel af udgifterne på § 36. Pensionsvæsenet. Dette skyldes dels et højere antal af egenpensioner i forhold til andre pensionstyper dels, at en egenpension løbsmæssig er højere gennemsnitligt i forhold til andre pensionstyper. Til sammenligning udgør



en typisk ægtefællepension 71 pct. af en egenpension, og en typisk børnepension udgør blot 20 pct.

En mere detaljeret gennemgang af årets regnskab fremgår af bevillingsregnskabet.

### 2.2.2 Årets resultat

Der var i 2016 en samlet merudgift på 646,0 mio. kr. i forhold til det forventede ved budgette-  
ringstidspunktet, hvilket svarer til en afvigelse på 2,7 pct.

<b>Tabel 2</b>					
<b>Samlet bevilling og resultat for 2016</b>					
Mio. kr.	FL	TB	Finansårets bevilling i alt	Årets regnskab i alt	Difference
<b>I alt</b>	<b>23.248,8</b>	<b>4,0</b>	<b>23.252,8</b>	<b>23.898,8</b>	<b>646,0</b>
Delloft for driftsudgifter	1,4	4,0	5,4	4,9	-0,5
Delloft for indkomstoverførsler	23.247,4	0	23.247,4	23.893,9	646,5

Anm.: Der er afrundet til hele 0,1 mio. kr. på underkonto niveau.

Kilde: Statens koncern system (SKS)

Der er flere forskellige årsager til, at årets regnskab afviger fra finanslovsbevillingen, men overordnet set kan afvigelserne deles ind under fem kategorier:

1. Aktuarmæssige ændringer: Primært ændringer i pensionsmønster eller dødelighedsmønster, der samlet udgør 307,2 mio. kr.
2. Prisændringer: Ændringer som følge af forskellen mellem forventet lønniveau (PL) og faktisk pensionsregulering, der samlet udgør 209,5 mio. kr.
3. Uforudsete kapitalbeløb. Det drejer sig bl.a. om indbetalinger i forbindelse med tilkøb af pensionsalder. Samlet udgør ændringen 15,0 mio. kr.
4. Regnskabsmæssige afvigelser: Tidsmæssigt fejlplaceret regnskabsposteringer (periodiseringer) mv., der samlet udgør 19,1 mio. kr.
5. Budgetfejl: Fejl i forbindelse med budgetlægning, der samlet udgør 95,7 mio. kr.

Årets resultat analyseres nærmere i afsnit 3 nedenfor.

### 2.2.3 § 36. Pensionsvæsenets hovedkonti

Nedenfor gennemgås hovedkonti på § 36. Pensionsvæsenet i 2016, og der foretages en kort gennemgang af hovedkonti, hvor der forekommer større afvigelser. Præsentationen er opdelt i hovedkonti inden for indkomstoverførsler og hovedkonti inde for driftsudgifter.

**Tabel 3**  
**§ 36. Pensionsvæsenets hovedkonti (indkomstoverførsler)**

Indkomstoverførsler

	(Mio. kr.)	Bevilling			Regnskab	Forskel
		FL	TB	Finansårets bevilling i alt		
<b>I alt</b>	Indtægter	-2.998,6	-	-2.998,6	-2.846,2	152,4
	udgifter	26.246,0	-	26.246,0	26.740,2	494,2
<b>36.11.01. Politivæsenet og anklagemyndigheden</b>	Indtægter	-574,4	-	-574,4	-572,0	2,4
	udgifter	1.266,9	-	1.266,9	1.311,7	44,8
<b>36.11.02. Kriminalforsorgen</b>	Indtægter	-145,3	-	-145,3	-144,6	0,7
	udgifter	388,0	-	388,0	404,9	16,9
<b>36.11.03. Forsvaret</b>	Indtægter	-362,1	-	-362,1	-351,3	10,8
	udgifter	1.546,6	-	1.546,6	1.586,1	39,5
<b>36.11.04. Folkekirkens præster og provster</b>	Indtægter	-99,2	-	-99,2	-101,6	-2,4
	udgifter	289,6	-	289,6	298,0	8,4
<b>36.11.08. Tjenestemænd i andre min. og styrelser</b>	Indtægter	-317,6	-	-317,6	-314,8	2,8
	udgifter	2.401,1	-	2.401,1	2.411,1	10,0
<b>36.11.10. Pensionsoverførsler</b>	Indtægter	-34,2	-	-34,2	-38,0	-3,8
	udgifter	1.888,9	-	1.888,9	1.973,6	84,7
<b>36.12.11. Bidrag i forbindelse med tjenestefrihed</b>	Indtægter	-10,6	-	-10,6	-5,9	4,7
	udgifter	-	-	-	-	-
<b>36.12.12. Frivillig fratræden og seniorordning</b>	Indtægter	-24,9	-	-24,9	-44,2	-19,3
	udgifter	-	-	-	-	-
<b>36.21.01. Post Danmark A/S</b>	Indtægter	-125,5	-	-125,5	-139,0	-13,5
	udgifter	1.812,3	-	1.812,3	1.845,8	33,5
<b>36.21.02. DSB, sov.</b>	Indtægter	-208,9	-	-208,9	-193,4	15,5
	udgifter	1.248,3	-	1.248,3	1.227,6	-20,7
<b>36.21.03. Scandlines A/S</b>	Indtægter	-6,8	-	-6,8	-0,7	6,1
	udgifter	140,6	-	140,6	140,8	0,2
<b>36.21.04. Danske Bank A/S, tidl. BG Bank A/S</b>	Indtægter	-14,3	-	-14,3	-13,8	0,5
	udgifter	107,7	-	107,7	109,1	1,4
<b>36.21.05. TDC A/S</b>	Indtægter	-	-	-	-	-
	udgifter	215,6	-	215,6	221,6	6,0
<b>36.21.06. NAVIAIR selvstændig offentlig virksomhed</b>	Indtægter	-35,2	-	-35,2	-36,1	-0,9
	udgifter	28,0	-	28,0	25,5	-2,5
<b>36.21.10. Øvrige selskabsansatte</b>	Indtægter	-11,3	-	-11,3	-11,1	0,2
	udgifter	89,7	-	89,7	87,1	-2,6
<b>36.31.01. Pensionsudgifter i folkeskolen mv.</b>	Indtægter	-216,1	-	-216,1	-193,5	22,6
	udgifter	7.992,0	-	7.992,0	8.170,7	178,7
<b>36.31.02. Københavns kommunale skolevæsen</b>	Indtægter	-	-	-	-	-
	udgifter	357,6	-	357,6	372,5	14,9

<b>36.31.03. Øvrige selvejende institutioner</b>	Indtægter	-135,2	-	-135,2	-59,0	76,2
	udgifter	132,8	-	132,8	152,3	19,5
<b>36.32.01. Civilarbejderloven</b>	Indtægter	-50,3	-	-50,3	-46,7	3,6
	udgifter	761,2	-	761,2	767,8	6,6
<b>36.32.10. Statsgaranterede pensionskasser</b>	Indtægter	-1,2	-	-1,2	-1,0	0,2
	udgifter	110,3	-	110,3	113,8	3,5
<b>36.32.20. Pens.forpligtelser i Grønland og på Færøerne</b>	Indtægter	-20,1	-	-20,1	-19,9	0,2
	udgifter	219,4	-	219,4	249,3	29,9
<b>36.32.30. Øvrige statslige pensionsordninger</b>	Indtægter	-522,1	-	-522,1	-479,6	42,5
	udgifter	3.635,0	-	3.635,0	3.666,3	31,3
<b>36.33.01. Understøttelser til ikke-tjenestemænd</b>	Indtægter	-4,5	-	-4,5	-4,6	-0,1
	udgifter	39,6	-	39,6	34,3	-5,3
<b>36.41.01. Pensionsberegningsopgaver</b>	Indtægter	-78,8	-	-78,8	-75,3	3,5
	udgifter	78,8	-	78,8	75,0	-3,8
<b>36.51.01. Indekstillæg</b>	Indtægter	-	-	-	-	-
	udgifter	1.496,0	-	1.496,0	1.495,3	-0,7

Anm.: Der er afrundet til hele 0,1 mio. kr. på underkonto niveau.  
Kilde: Statens Koncernsystem (SKS)

Nedenfor redegøres der for de hovedkonti, der udgør § 36. Pensionsvæsenets driftsbevilling.

**Tabel 4**  
**§ 36. Pensionsvæsenets hovedkonti (drift)**

Drift		Bevilling				
	Mio. kr.	FL	TB	Finansårets bevilling i alt	Regnskab	Forskel
<b>I alt</b>	Indtægt	-0,2	-	-0,2	0,0	0,2
	udgift	1,6	4,0	5,6	4,9	-0,7
<b>36.61.03.</b>	Indtægt	-0,1	-	-0,1	0,0	0,1
	udgift	0,6	4,0	4,6	4,1	-0,5
<b>36.61.10.</b>	Indtægt	-0,1	-	-0,1	0,0	0,1
	udgift	1,0	-	1,0	0,8	-0,2

Anm.: Der er afrundet til hele 0,1 mio. kr. på underkonto niveau.  
Kilde: Statens Koncernsystem (SKS)

Som det ses, udgør driftsbevillingen en beskedent andel af det samlede budget på § 36. Pensionsvæsenet. I 2016 har det været nødvendigt at tilføre 4,0 mio. kr. i tillægsbevilling. Denne tillægsbevilling blev optaget som følge af en højesteretsdom, som vedrørte den anvendte metode til beregning af tjenestemandspensioner for lærere i den lukkede gruppe. Der blev konstateret en række for lavt udbetalte pensioner og den efterfølgende tilbagebetaling resulterede i, at der skulle udbetaltes renter.

## 2.3 Kerneopgaver og ressourcer

Ikke relevant for § 36. Pensionsvæsenet.

## 2.4 Målrapporing

For § 36. Pensionsvæsenet har det strategiske mål for 2016 været følgende:

*”Sikker drift på § 36. Pensionsvæsenet.*

*Budgettering og opfølgning på konti under § 36. Pensionsvæsenet holder høj kvalitet, og prognosepræcisionen er tilsvarende høj. Der følges op månedligt og kvartalsvist på såvel prognosepræcision som på relevante KPI'er udvalgt på baggrund af risiko og væsentlighed.”*

Den ovenstående målsætning kan deles op i to dele. En budgetteringsdel og en opfølgingsdel, der dog er forbundet. Disse punkter gennemgås nedenfor.

### 2.4.1 Budgettering

Budgetteringen på § 36. Pensionsvæsenet er i 2016 blevet omlagt således, at budgetteringen fremadrettet i højere grad er automatiseret.

Automatiseringen er med til at sikre driften på § 36. Pensionsvæsenet. Muligheden for manuelle fejl reduceres, og budgetteringsprocessen forenkles. Omlægningen giver endvidere mulighed for en grundig gennemgang af den bagvedliggende programmering, som nu er bedre dokumenteret og dermed også lettere at vedligeholde i fremtiden.

### 2.4.2 Opfølgning

Udviklingen af den nye SQL database har også åbnet for nye muligheder for at følge op på de afholdte udgifter. SQL databasen kan således indlæse ny data meget hurtigt, og det har muliggjort månedlige regnskabsopfølgninger på § 36. Pensionsvæsenet. Der er hertil udviklet et ledelsesrapporteringsredskab, der har til formål at præsentere månedlige KPI'er for ledelsen.

Fremadrettet vil § 36. Pensionsvæsenet arbejde på at forbedre konceptet således, at det forbliver relevant de kommende år. Målet er at skabe en række standardfigurer og tabeller, der kan give Moderniseringsstyrelsens ledelse et løbende, retvisende billede af § 36. Pensionsvæsenets udgifts-udvikling samt årsagsforklaringer til eventuelle afvigelser.

## 2.5 Forventninger til det kommende år

I det kommende år vil indsatsområderne fortsat være at sikre driften på § 36. Pensionsvæsenet, samt sørge for at budgettering, opfølgning og prognosepræcisionen er af høj kvalitet. I 2017 vil en af hovedopgaverne for § 36. Pensionsvæsenet være den fortsatte udvikling af KPI'er og konsolidering af de koncepter, der blev udviklet i 2016.

Hovedopgaven for 2017 vil i lighed med tidligere år være at udarbejde forslag til finanslov 2018, udgiftsopfølgninger, grundbudgetter samt understøttelse til diverse politiske forslag og analyser.

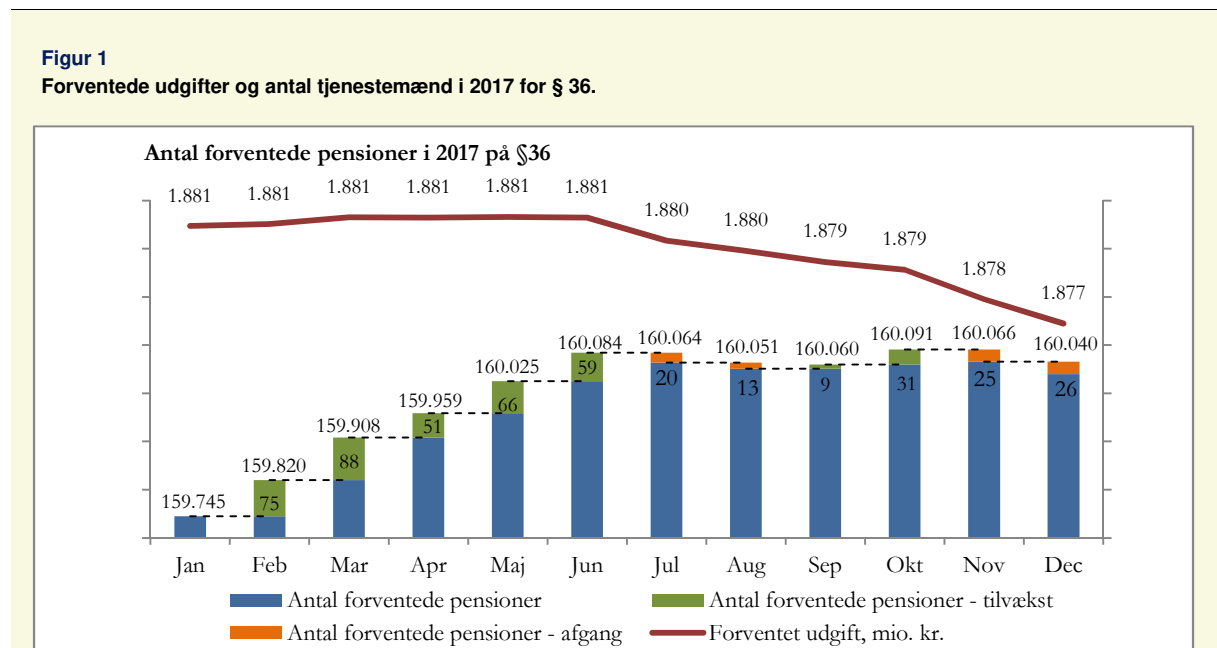


Nettoudgifterne under § 36. Pensionsvæsenet forventes fremadrettet at være faldende, jf. tabel 5. Den forventede udvikling er et udtryk for et 'knæk i kurven', hvor afgang fra pension er større end tilgangen.

<b>Tabel 5</b> Forventninger til det kommende år					
mio. kr.	2016	F-år	2018	2019	2020
<b>Netto</b>	<b>23.898,8</b>	<b>23.923,8</b>	<b>23.879,2</b>	<b>23.739,5</b>	<b>23.553,9</b>
<b>Udgifter</b>	26.745,0	26.798,2	26.688,1	26.466,0	26.207,6
<b>Indtægter</b>	-2.846,2	-2.874,4	-2.808,9	-2.726,5	-2.653,7

Anm: 2016 er regnskabstal  
Kilde: FL17 og SKS

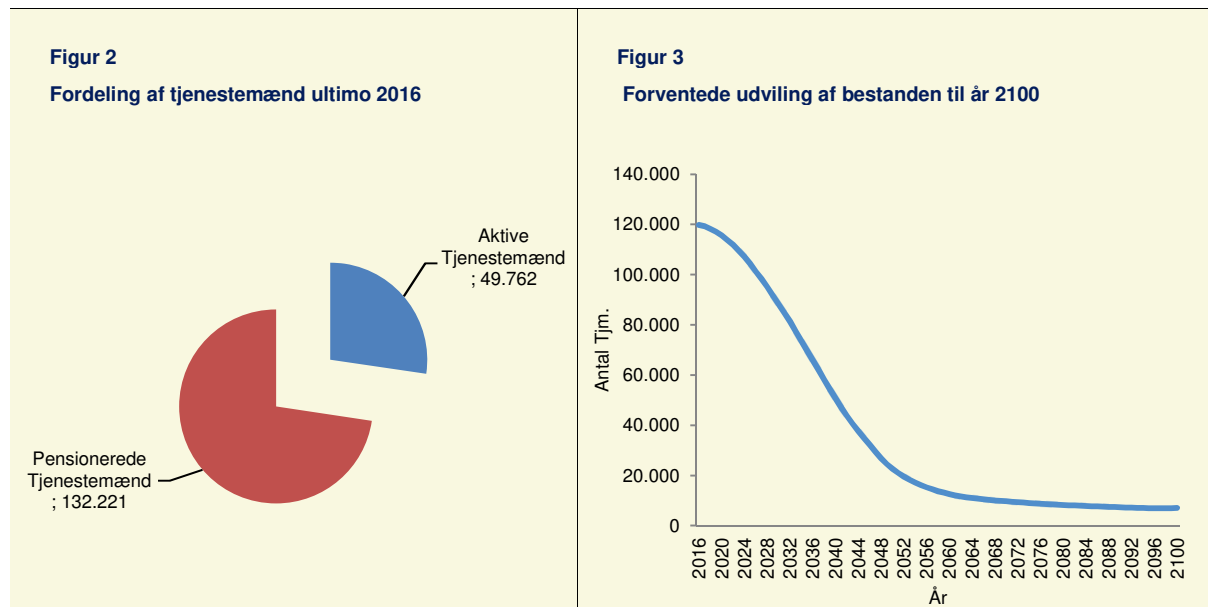
Knækket i udgiftskurven er illustreret i figur 1 og påbegyndes ca. fra medio 2017. Det bemærkes, at pensionsudgifterne forventes at falde på trods af en forventet stigning i antallet af pensioner. Det skyldes, at tilvæksten består af billigere pensionstyper, mens afgangen består af dyrere pensioner.



Anm.: Der er afrundet til hele 0,1 mio. kr. på underkontoniveau og kun tal fra budgetmodellen medtaget  
Kilde: Det centrale register til pensionsalderberegning (PENSAB), Statens Pensionssystem (SP), egne beregninger

Figur 2 viser det antalsmæssige forhold mellem pensionerede tjenestemænd og aktive tjenestemænd.

I figur 3 ses den forventede udvikling i den pensionerede bestand frem til år 2100. Figur 3 indeholder kun egenpensioner, ægtefællepensioner og børnepensioner, hvorfor antallet ikke stemmer helt overens med tallet præsenteret i figur 2.



Anm.: Der er i opgørelsen ikke taget højde for de tjenestemænd, hvor staten har delingspension med regioner og kommuner.  
Kilde: Det centrale register til pensionsalderberegning (PENSAB), Statens Pensionssystem (SP)

# Regnskab



## 3. Regnskab

Formålet med regnskabsafsnittet er at redegøre for § 36. Pensionsvæsenets regnskabsmæssige opgørelse.

Regnskabsafsnittet omfatter et bevillingsregnskab, som viser forbruget af årets bevillinger pr. hovedkonto samt opstillinger, der viser aktivitetsbevægelser.

Rapporteringen omfatter de hovedkonti/bogføringskredse, som § 36. Pensionsvæsenet har haft det budget- og regnskabsmæssige ansvar for i 2016.

### 3.1 Anvendt regnskabspraksis

For alle hovedkonti indeholdt under § 36. Pensionsvæsenet aflægges regnskabet efter de udgiftsbaserede principper. Der er ingen hovedkonti, som følger omkostningsbaserede principper. Det indebærer bl.a., at bevillinger ikke indtægtsføres, jf. tabel 3.2. nedenfor.

### 3.2 Resultatopgørelse mv.

<b>Tabel 6</b>				
<b>Resultatopgørelse</b>				
	(mio. kr.)	<b>Regnskab 2015</b>	<b>Regnskab 2016</b>	<b>Budget 2017</b>
<b>Note</b>	<b>Ordinære driftsindtægter</b>			
	<b>Indtægtsført bevilling</b>			
	Bevilling	-	-	-
	Reserveret af indeværende års bevillinger	-	-	-
	Anvendt af tidligere års reserverede bevillinger	-	-	-
	<b>Indtægtsført bevilling i alt</b>	-	-	-
	Salg af varer og tjenesteydelser	-	-	-
	Tilskud til egen drift	-2.950,8	-2.790,8	-2.819,0
	Gebyrer	-	-	-
	<b>Ordinære driftsindtægter i alt</b>	<b>-2.950,8</b>	<b>-2.790,8</b>	<b>-2.819,0</b>
	<b>Ordinære driftsomkostninger</b>			
	Ændring i lagre	-	-	-
	Forbrugsomkostninger	-	-	-
	Husleje	-	-	-



<b>Forbrugsomkostninger i alt</b>	-	-	-
<b>Personaleomkostninger</b>			
Lønninger	-	-	-
Pension	13.160,9	13.425,1	13.516,3
Lønrefusion	-	-	-
Andre personaleomkostninger	1.479,6	1.500,9	1444,6
<b>Personaleomkostninger i alt</b>	<b>14.640,5</b>	<b>14.925,9</b>	<b>14.960,9</b>
Af- og nedskrivninger	-	-	-
Andre ordinære driftsomkostninger	11.469,0	11.701,2	11.721,7
<b>Ordinære driftsomkostninger i alt</b>	<b>26.109,5</b>	<b>26.627,1</b>	<b>26.682,6</b>
<b>Resultat af ordinær drift</b>	<b>23.158,7</b>	<b>23.836,3</b>	<b>23.863,6</b>
<b>Andre driftsposter</b>			
Andre driftsindtægter	-4,5	-4,6	-4,5
Andre driftsomkostninger	110,3	113,8	115,5
<b>Andre driftsposter i alt</b>	<b>105,8</b>	<b>109,2</b>	<b>111</b>
<b>Resultat før finansielle poster</b>	<b>23.264,5</b>	<b>23.945,5</b>	<b>23.974,6</b>
<b>Finansielle poster</b>			
Finansielle indtægter	-124,9	-50,8	-50,9
Finansielle omkostninger	0	4,1	0,1
<b>Finansielle poster i alt</b>	<b>-124,9</b>	<b>-46,7</b>	<b>-50,8</b>
<b>Resultat før ekstraordinære poster</b>	<b>23.139,6</b>	<b>23.898,7</b>	<b>23.923,8</b>
<b>Ekstraordinære poster</b>			
Ekstraordinære indtægter	-	-	-
Ekstraordinære omkostninger	-	-	-
<b>Ekstraordinære poster i alt</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
<b>Årets resultat</b>	<b>23.139,6</b>	<b>23.898,7</b>	<b>23.923,8</b>

Anm: Der medregnet tal fra bogføringskreds 06610, 06609 og 06522  
Kilde: Statens Koncernsystem (SKS)

#### *Tilskud til egen drift*

Består af indtægter i forbindelse med pensionsbidrag fra hovedkonti med stadig aktive tjenestemænd. Der indbetales et pensionsbidrag fra ansættelsesmyndighederne til § 36. Pensionsvæsenet for hver aktiv tjenestemand. Pensionsbidragsprocenten varierer over ansættelsesområderne og ansættelsestidspunktet for den enkelte tjenestemand. Tjenestemandspensionsordningen er ikke en bidragsfinansieret ordning, hvorfor pensionsbidragene indbetalt til § 36. Pensionsvæsenet som udgangspunkt ikke svarer til pensionen, som udbetales senere.

#### *Pension*

Består af udgifter som følge af pension udbetalt til pensionerede tjenestemænd.

#### *Personaleomkostninger*

Består af:

1. 1.495,3 mio. kr. i udbetalinger af indekstrakter.
2. 4,9 mio. kr. i tilskud til ”understøttende supplerende ydelser til overført pension”.
3. 0,7 mio. kr. i uerholdelige pensionsbeløb.

#### *Andre ordinære driftsomkostninger*

Består også af pensionsudgifter til pensionerede tjenestemænd.

#### *Andre driftsindtægter*

Ved tekstanmærkning nr. 126 er der tilvejebragt hjemmel til udbetaling af understøttelse til forhenværende, fuldtidsansatte redningsmænd efter Forsvarsministeriets regulativ af 1. oktober 1955 for fuldtidsbeskæftigede redningsmænd. Understøttelserne udbetales ved fuld refusion fra konto 12.31.01.20. Understøttelsesordning, redningsmænd.

#### *Andre driftsomkostninger*

Andre driftsomkostninger dækker over udgifter vedr. 36.32.10.60 *Pensionsfonden af 1951* og 36.32.10.70 *Pensionskassen af 1950*, hvor Pensionsfonden afholder pensionsudgifter til ledere og lærere m.fl. ved det danske skolevæsen mv. i Sydslesvig. Pensionsfondens underskud dækkes af statskassen, jf. akt. 10 af 22. oktober 1969. Pensionskassen af 1950 afholder pensionsudgifter til teologiske kandidater og præster ved forskellige private kirkelige institutioner. Ved akt. 10 af 22. oktober 1969 har Finansudvalget tiltrådt, at pensionskassen kan opnå statstilskud til dækning af underskud.

#### *Finansielle indtægter*

Består hovedsageligt af indtægter fra Danmarks Radio, der hvert år indbetaler et aktuarmæssigt beregnet kapitalbeløb. Det blev ved statens overtagelse af pensionskassens forpligtelser forudsat, at Danmarks Radio skal indbetale et årligt, fast forrentet beløb frem til og med 2022 til afdækning af allerede optjent pensionsret pr. 31. december 2010. Det årlige kapitalbeløb er fastsat til 50,8 mio. kr.

### **Resultatdisponering**

Ikke relevant for § 36. Pensionsvæsenet.

### **3.3 Balancen**

Ikke relevant for § 36. Pensionsvæsenet.

Samtlige hovedkonti under § 36. Pensionsvæsenet aflægges udelukkende regnskab efter de udgiftsbaserede principper.

### 3.4 Egenkapitalforklaring

Ikke relevant for § 36. Pensionsvæsenet

### 3.5 Likviditet og låneramme

Ikke relevant for § 36. Pensionsvæsenet

### 3.6 Opfølgning på lønsumsloft

Ikke relevant for § 36. Pensionsvæsenet

### 3.7 Bevillingsregnskabet

I dette afsnit fremgår uddybende forklaringer og klassificering af væsentlige afvigelser for hver hovedkonto under § 36. Pensionsvæsenet. Væsentlighedskriteriet er fastsat ud fra en forudsætning om beløbsmæssige afvigelser på hovedkontoniveau. Det beløbsmæssige afvigelseskriterium er fastsat i størrelsesordenen 10 mio. kr. eller 5 pct.

Til at understøtte afvigelsesforklaringer vil der for relevante hovedkonti være knyttet aktivitetsgrafer vedrørende 2016. I graferne er budgetterede antal pensioner eller aktive tjenestemænd holdt op mod det faktiske antal. For udviklingen af pensioner i løbet af 2016 vil det faktiske og det budgetterede antal være fremstillet for hver måned. Ved omlæggelse af databasestrukturen til SQL er systemet opsat til at indlæse SP-data i databasen en gang pr. måned. Det er derfor muligt at gengive det faktiske antal pensioner for hver måned i 2016. Dette er dog ikke muligt for antal aktive tjenestemænd. Der foretages beregninger af et eksternt firma (CGI) i PENSAB-systemet, som gør, at datatilgængeligheden ikke har været den samme som for SP. Der arbejdes på at øge datatilgængeligheden for PENSAB. For de aktive tjenestemænd er der derfor kun data for primo 2016 og primo 2017 (ultimo 2016). Antallet i graferne over faktiske aktive tjenestemænd er derfor et gennemsnit af primo og ultimo 2016, som sammenholdes med gennemsnitsbudgettering.

Der er mellem 2015 og 2016 sket prisændringer, som bevirker, at grundbudgettet generelt har været underestimeret. På budgetteringstidspunktet blev det udmeldt, at PL16-opregningen var på 0,997. Tjenestemandspensionerne opregnes hvert år den 1. april, når den nye pensionsreguleringsprocent udmeldes og træder i kraft. Det er derfor nødvendigt at anvende PL16 som skøn for den forventede prisudviklingen for F-året. Den endelige opregning sker hvert år. Pensionsreguleringsprocenten er pr. 1. april 2016 udmeldt til 36,2583 procent (i forhold til 1997-niveauet), hvilket er en prisændring fra 2015 på 1,0079. Denne justering af priserne udgør en nettomerdgift på 209,5 mio. kr. Prisændringerne udgør hermed 32 procent af den samlede afvigelse og er fordelt over alle hovedkonti relativt til størrelsen på bevillingen. I bevillingsregnskabet nedenfor vil en del af afvigelsen derfor altid være grundet prisændringerne, og fokus for afvigelsesforklaringerne er på den øvrige del af afvigelsen.

### 3.7.1 Politi og anklagemyndigheden

**Tabel 1**

**36.11.01. Politi og anklagemyndigheden**

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.11.01. Politivæsenet og anklagemyndigheden	Lovbunden bevilling	Udgifter	1.266,9	1.311,7	44,8	3,5 %
		Indtægter	-574,4	-572,0	2,4	-0,4 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.

Kilde: SKS

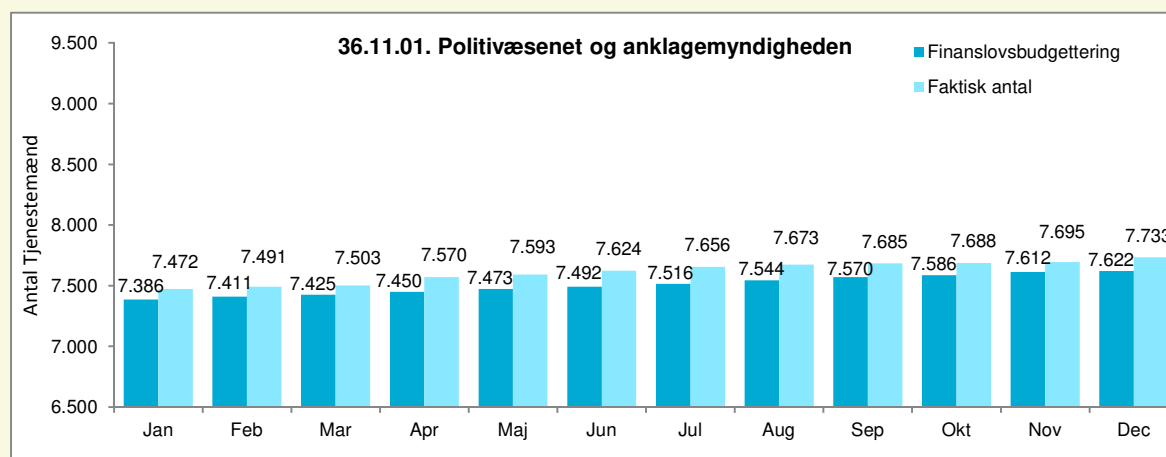
#### Udgifter:

Afvigelsen på denne hovedkonto skyldes aktuarmæssige ændringer i fratrædelsesmønsteret og dødelighedsmønsteret i forhold til det, der var forudsat på budgetteringstidspunktet.

Der har været en nettotilvækst af tjenestemænd gennem hele året, som har været højere end forventet. I gennemsnit er der ca. 110 flere tjenestemænd på pension end forventet. Som det ses af figur 1, er der flere tjenestemænd på pension end antaget ved budgetteringstidspunktet, og selv om udviklingen af pensioner er prognosticeret korrekt, så har niveauet ligget lidt for lavt i forhold til den faktiske udvikling.

**Figur 1**

**Antal pensioner under 36.11.01. Politivæsenet og anklagemyndigheden, udgifter**



Anm.: Antallet af pensioner ved finanslovsbudgettering er udregnet med budgetmodellen.

Kilde: SP og egne beregninger.

#### Indtægter:

Afvigelsen ligger inden for væsentlighedskriteriet og giver derfor ikke anledning til yderligere bemærkninger.



### 3.7.2 Kriminalforsorgen

**Tabel 2**  
**36.11.02. Kriminalforsorgen**

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.11.02. Kriminalforsorgen	Lovbunden bevilling	Udgifter	388,0	404,9	16,9	4,4 %
		Indtægter	-145,3	-144,6	0,7	-0,4 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.

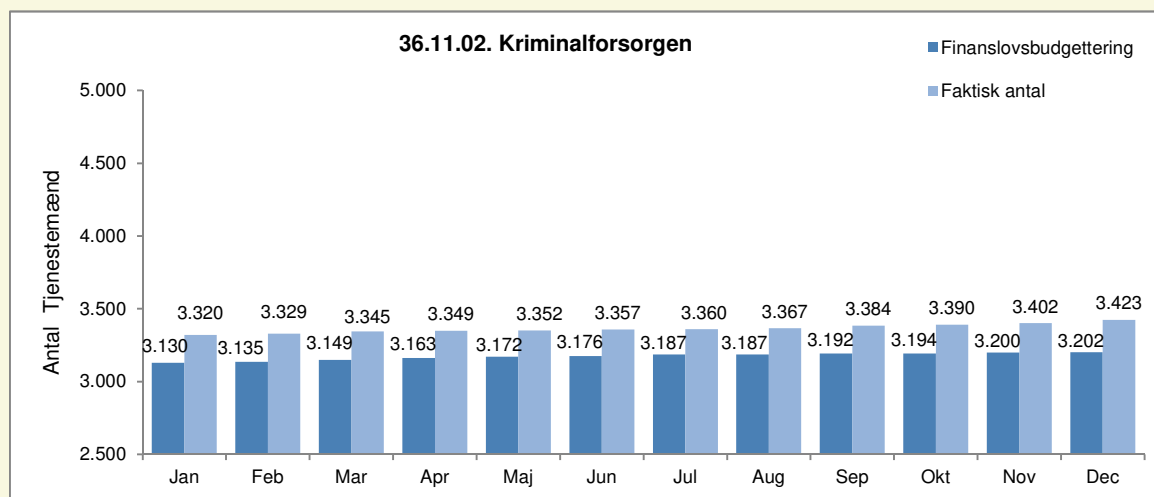
Kilde: SKS

#### Udgifter

Afvigelsen på denne hovedkonto skyldes aktuarmæssige ændringer i fratrædelsesmønsteret og dødelighedsmønsteret i forhold til det, der var forudsat på budgetteringstidspunktet.

Antallet af pensionerede tjenestemænd følger den budgetterede udvikling, men Kriminalforsorgen er særlig i den forstand, at der er langt flere helbredsbetingsede pensioner end noget andet sted i staten. De helbredsbetingsede pensioner er væsentligt dyrere end almindelig alderspensionering. Den anvendte budgetmodel tager ikke højde for invalidepensioner i beløbsbudgetteringen, og derfor forventes alle aktive tjenestemænd beløbsmæssigt at få udbetalt det, som svarer til en alderspension. Koncernøkonomi udvikler hele tiden den anvendte budgetmodel og vil bl.a. undersøge mulighederne for at indarbejde helbredsbetingsede pensioner.

**Figur 2**  
**Antal Pensioner under 36.11.02. Kriminalforsorgen, udgifter**



Anm.: Antallet af pensioner ved finanslovbudgettering er udregnet med budgetmodellen.

Kilde: SP og egne beregninger.

#### Indtægter:

Afvigelsen ligger inden for væsentlighedskriteriet og giver derfor ikke anledning til yderligere bemærkninger.

### 3.7.3 Forsvaret

Afvigelsen på denne hovedkonto skyldes aktuarmæssige ændringer i fratrædelsesmønsteret og dødelighedsmønsteret i forhold til det, der var forudsat på budgetteringstidspunktet.

**Tabel 3**  
36.11.03. Forsvaret

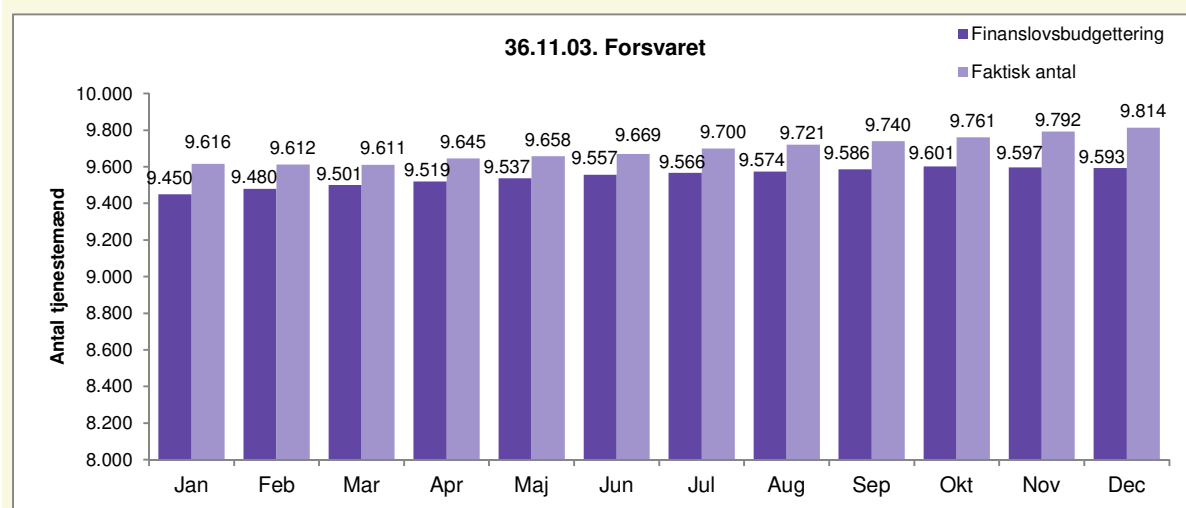
Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.11.03. Forsvaret	Lovbunden bevilling	Udgifter	1.546,6	1.586,1	39,5	2,6 %
		Indtægter	-362,1	-351,3	10,8	-3,0 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.  
Kilde: SKS

### Udgifter:

Antallet af pensionerede tjenestemænd har været højere end forventet. Der har i gennemsnit været ca. 130 flere pensioner om måneden end forventet på pensionstidspunktet. Den samlede pensionsbestand er på 9814 pensioner pr. december 2016. Som det ses i figur 3, så har prognoseantallet været for lavt i forhold til den faktiske udvikling, og udviklingen i tjenestemænd har også været højere end forventet.

**Figur 3**  
Antal pensioner under 36.11.03. Forsvaret, udgifter

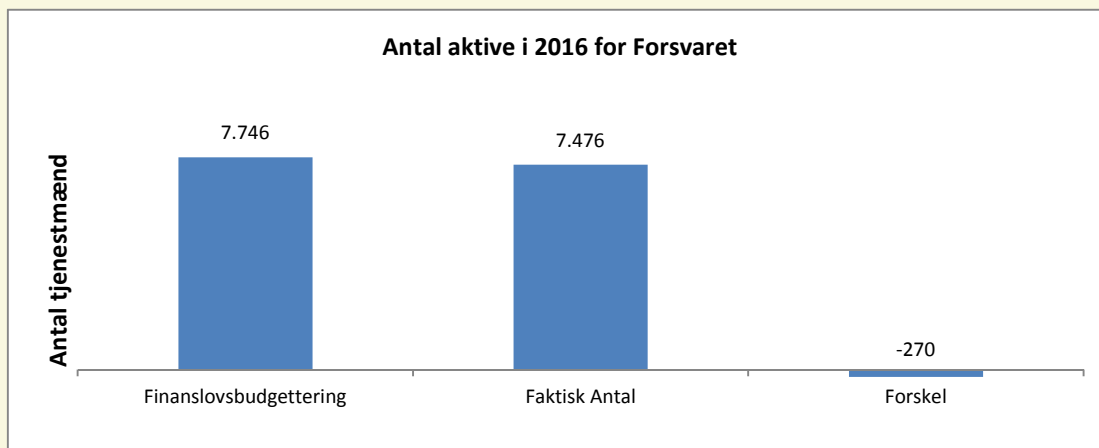


Anm.: Antallet af pensioner ved finanslovsbudgettering er udregnet med budgetmodellen.  
Kilde: SP og egne beregninger.

### Indtægter:

Niveauet for det forventede antal aktive tjenestemænd i løbet af 2016 har været for højt, og der har derfor været en overestimering af de forventede indtægter. I figur 4 ses det, at det gennemsnitlige faktiske antal aktive tjenestemænd i løbet af 2016 har været 270 personer mindre end forventet.

**Figur 4**  
**Antal aktive tjenestemænd under 36.11.03. Forsvaret**



Anm.: Antallet af aktive tjenestemænd ved finanslovsbudgettering er udregnet med budgetmodellen.  
 Kilde: Pensab og egne beregninger.

### 3.7.4 Folkekirkens præster og provster

**Tabel 4**  
**36.11.04. Folkekirkens præster og provster**

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.11.04. Folkekirkens præster og provster	Udgifter		289,6	298,0	8,4	2,9%
	Indtægter		-99,2	-101,6	-2,4	2,5%

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.  
 Kilde: SKS

#### **Udgifter:**

Afvigelsen ligger inden for væsentlighedskriteriet og giver derfor ikke anledning til yderligere bemærkninger.

#### **Indtægter:**

Afvigelsen ligger inden for væsentlighedskriteriet og giver derfor ikke anledning til yderligere bemærkninger.

### 3.7.5 Tjenestemænd i andre ministerier og styrelser

**Tabel 5**

**36.11.08. Tjenestemænd i andre min. Og styrelser**

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.11.08. Tjenestemænd i andre min. og styrelser	Lovbunden bevilling	Udgifter	2.401,1	2.411,1	10,0	0,4 %
		Indtægter	-317,6	-314,8	2,8	-0,9 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.

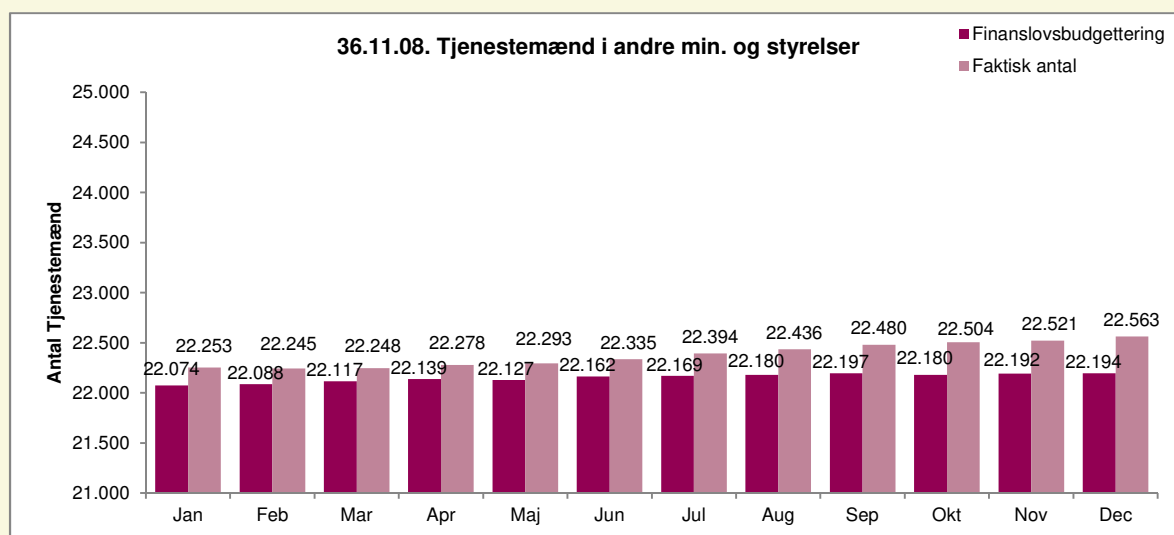
Kilde: SKS

#### Udgifter:

36.11.08. Tjenestemænd i andre ministerier og styrelser består af en række underkonti, der alle har mindre afvigelser på udgiftssiden. Procentuelt er afvigelsen lille i forhold til bevillingens størrelse. I figur 5 ses udviklingen af antallet af tjenestemænd i ministerier og styrelser. Selvom det prognosticerede antal afviger fra det faktiske antal, er den beløbsmæssige afvigelse stadig forholdsvis lille. Dette skyldes, at der i antalsprognosen også er medregnet meget billige pensionstyper, der ikke har nogen mærkbar indflydelse på den samlede beløbsafvigelse.

**Figur 5**

**Antal pensioner under 36.11.08. Tjenestemænd i andre ministerier og styrelser, udgifter**



Anm.: Antallet af pensioner ved finanslovsbudgettering er udregnet med budgetmodellen.

Kilde: SP og egne beregninger.

### 3.7.6 Pensionsoverførsler

**Tabel 6**

**36.11.10. Pensionsoverførsler**

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.11.10. Pensionsoverførsler	Anden bevilling	Udgifter	1.888,9	1.973,6	84,7	4,5 %
		Indtægter	-34,2	-38,0	-3,8	11,1 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.

Kilde: SKS

#### Udgifter:

Merudgiften skyldes, at der på underkonto *36.11.10.13 Amts tjm. pensioneret før 01.01.2007* afholdes refusionsudgifter for de tjenestemænd, som regionerne overtog i forbindelse med kommunalreformen i 2007. Staten yder 100 procent refusion til regionerne mod revisionserklæringer for de afholdte udgifter. Der fastsættes en gang årligt et månedligt aconto beløb, efterregulering for tidligere år, samt regulering for indeværende år. Moderniseringsstyrelsen har ikke individoplysninger for disse tjenestemænd og kender derfor ikke alderssammensætningen i gruppen.

Budgettering sker med baggrund i senest modtagne revisionserklæring samt en årlig 2-procents reduktion som følge af, at gruppen er en lukket gruppe. Nye pensioner kommer udelukkende i form af aktualiseret opsatte pensioner eller ægtefællepensioner. Afvigelsen skyldes, at de modtagne revisionserklæringer fra regionerne har resulteret i en efterregulering for 2015 samt en regulering for 2016. Faldet i pensionsbestanden har været lavere end forventet.

#### Indtægter:

Hovedparten af afvigelsen stammer fra § *36.11.10.31 Diverse indbetalinger*. Indbetalingerne vedrører pensionsudbetalinger og bonus fra pensionsforsikringer mv., hvor staten er indtrådt i forsikringstagerens sted. Den enkelte police er f.eks. overført til staten i henhold til normeringslov som forudsætning for pensionsalderforhøjelse på grundlag af tidligere ansættelsesperioder uden for staten, f.eks. i kommuner. Budgettering af denne konto sker på baggrund af regnskabsudviklingen.

### 3.7.7 Bidrag i forbindelse med tjenestefrihed

**Tabel 7**

**36.12.11. Bidrag i forbindelse med tjenestefrihed**

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.12.11. Bidrag i forbindelse med tjenestefrihed	Anden bevilling	Udgifter	0,0	0,0	0,0	0,0 %
		Indtægter	-10,6	-5,9	4,7	-44,2 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.

Kilde: SKS

#### Udgifter:

Der er ingen udgifter på hovedkontoen

#### Indtægter:

Mindreindtægten skyldes, at indtægtsudvikling er stærkt betinget af individuelle beslutninger. Kontoen indeholder indbetalt pensionsbidrag fra tjenestemænd m.fl., der har tjenestefrihed. Indbetalingerne kan komme fra alle tjenestemænd i staten samt folkekirken. Indtægtsudviklingen på kontoen er stærkt svingende.

### 3.7.8 Frivillig fratræden og seniorordning

**Tabel 8**

**36.12.12. Frivillig fratræden og seniorordning**

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.12.12. Frivillig fratræden og seniorordning	Anden bevilling	Udgifter	0,0	0,0	0,0	0,0 %
		Indtægter	-24,9	-44,2	-19,3	77,3 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.

Kilde: SKS

#### Udgifter:

Der er ingen udgifter på hovedkontoen

#### Indtægter:

Kontoen er ligesom 36.12.11 *Bidrag i forbindelse med tjenestefrihed* stærkt betinget af individuelle beslutninger. Kontoen indeholder indtægter fra ansættelsesmyndigheder, som i forbindelse med en frivillig fratrædelse tilkøber ekstraordinær pensionsalder til den fratrædende. Bevillingen er fastlagt på baggrund af tidligere års regnskabsmæssige udviklinger.

### 3.7.9 Post Danmark A/S

Afvigelsen på denne hovedkonto skyldes aktuarmæssige ændringer i fratrædelsesmønsteret og dødelighedsmønsteret i forhold til det, der var forudsat på budgetteringstidspunktet.

**Tabel 9**

**36.21.01. Post Danmark A/S**

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.21.01. Post Danmark A/S	Lovbunden bevilling	Udgifter	1.812,3	1.845,8	33,5	1,9 %
		Indtægter	-125,5	-139,0	-13,5	10,8 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.

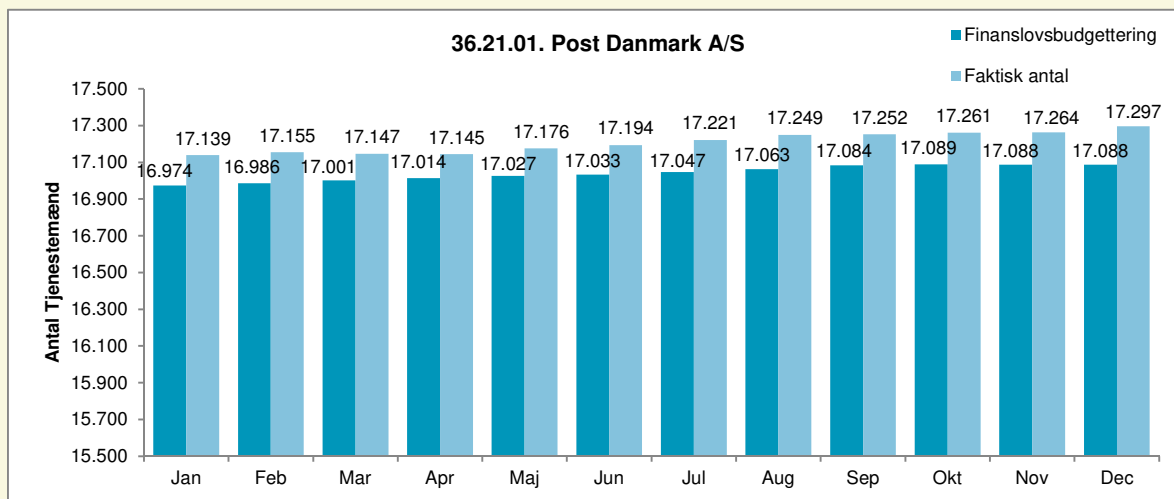
Kilde: SKS

#### Udgifter:

Som det fremgår af figur 6, har der forekommet en underestimering af niveauet af pensioneringer i Post Danmark A/S. Grundet den store bevilling på hovedkontoen, udgør prisændringen en stor andel af den samlede afvigelse (15,2 mio. kr.).



**Figur 6**  
**Antal pensioner under 36.21.01. Post Danmark A/S, udgifter**



Anm.: Antallet af pensioner ved finanslovsbudgettering er udregnet med budgetmodellen.  
 Kilde: SP og egne beregninger.

### Indtægter:

Der har i 2016 været en merindtægt på 36.21.01. Post Danmark A/S, hvilket kan henføres til indbetalinger, der er foretaget af Udbetaling Danmark. Indbetalingerne er en del af de ordinære driftsindtægter, og er tilskud til egen drift. Indbetalingerne optræder blandt andet fordi der er givet hjemmel til, at udlånte tjenestemænd fra Post Danmark A/S fortsat kan optjene pensionsalder mod indbetaling af pensionsdækningsbidrag.

#### 3.7.10 DSB, selvstændig offentlig virksomhed.

Afvigelsen på denne hovedkonto skyldes aktuarmæssige ændringer i fratrædelsesmønsteret og dødelighedsmønsteret i forhold til det, der var forudsat på budgetteringstidspunktet.

**Tabel 10**  
**36.21.02. DSB, selvstændig offentlig virksomhed.**

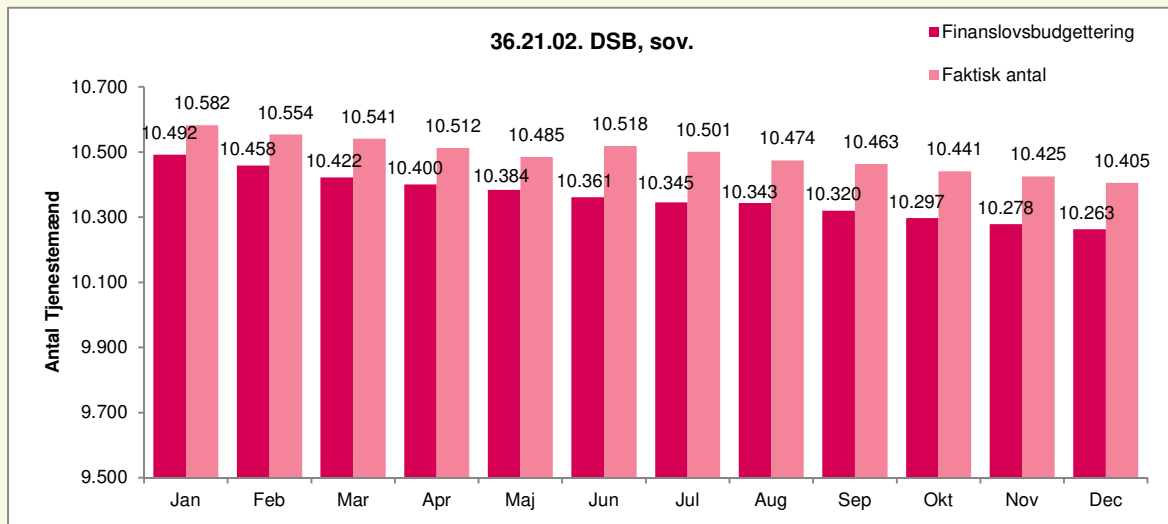
Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.21.02. DSB, sov.	Lovbunden bevilling	Udgifter	1.248,3	1.227,6	-20,7	-1,7 %
		Indtægter	-208,9	-193,4	15,5	-7,4 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.  
 Kilde: SKS

### Udgifter:

Antallet af tjenestemænd er støt faldende i DSB, sov. Dette skyldes, at det er en lukket gruppe, og at der ikke kommer nye tjenestemænd til (kun opsatte pensioner der aktualiseres). Udgifterne til tjenestemændene er faldet mere end forventet i år. Afvigelsen på udgiftssiden skyldes, at mortalitetsraten har været højere end antaget. Se figur 8.

**Figur 8**  
**Antal pensioner under 36.21.02. DSB, sov., udgifter**



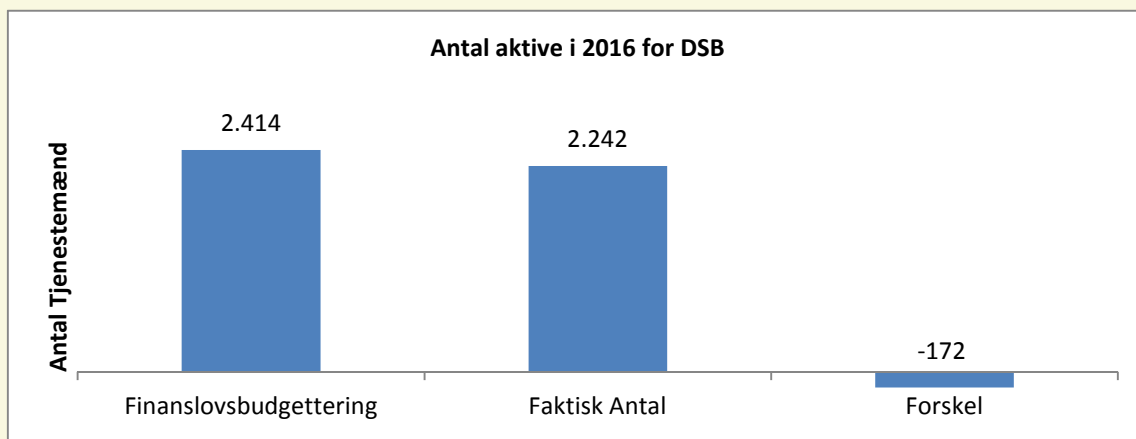
Anm.: Antallet af pensioner ved finanslovsbudgettering er udregnet med budgetmodellen.

Kilde: SP og egne beregninger.

### Indtægter:

Antallet af aktive tjenestemænd hos DSB har været overestimeret på budgettidspunktet, og derfor har indtægten været estimeret højere, end den faktisk endte med at blive.

**Figur 9**  
**Antal aktive tjenestemænd under 36.21.02. DSB, sov., indtægter**



Anm.: Antallet af aktive tjenestemænd ved finanslovsbudgettering er udregnet med budgetmodellen.

Kilde: Pensab og egne beregninger.

3.7.11 *Scandlines A/S*

**Tabel 11**  
36.21.03. Scandlines A/S

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.21.03. Scandlines A/S	Lovbunden bevilling	Udgifter	140,6	140,8	0,2	0,1 %
		Indtægter	-6,8	-0,7	6,1	-89,5 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.

Kilde: SKS

**Udgifter:**

Afvigelsen ligger inden for væsentlighedskriteriet og giver derfor ikke anledning til yderligere bemærkninger.

**Indtægter:**

Afvigelsen skyldes udbetalt refusion til Scandlines i forbindelse med afregnet kapitalbeløb ved afskedigelse eller alderspensionering før henholdsvis efter det 62. år. Kapitalbeløbene beregnes på baggrund af en aktuarmæssig model, som er indgået ved aftale vedrørende afvigende pensionsbidragsindbetalinger.

3.7.12 *Danske Bank A/S, tidl. BG Bank A/S*

**Tabel 12**  
36.21.04. Danske Bank A/S, tidl. BG Bank A/S

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.21.04. Danske Bank A/S, tidl. BG Bank A/S	Lovbunden bevilling	Udgifter	107,7	109,1	1,4	1,3 %
		Indtægter	-14,3	-13,8	0,5	-3,3 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.

Kilde: SKS

**Udgifter:**

Afvigelsen ligger inden for væsentlighedskriteriet og giver derfor ikke anledning til yderligere bemærkninger.

**Indtægter:**

Afvigelsen ligger inden for væsentlighedskriteriet og giver derfor ikke anledning til yderligere bemærkninger.

## 3.7.13 TDC A/S

**Tabel 13**  
36.21.05. TDC A/S

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.21.05. TDC A/S	Lovbunden bevilling	Udgifter	215,6	221,6	6,0	2,8 %
		Indtægter	0,0	0,0	0,0	0,0 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.

Kilde: SKS

**Udgifter:**

Afvigelsen ligger inden for væsentlighedskriteriet og giver derfor ikke anledning til yderligere bemærkninger.

**Indtægter:**

Der er ingen indtægter på hovedkontoen

## 3.7.14 NAVIAIR

**Tabel 14**  
36.21.06. NAVIAIR

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.21.06. NAVIAIR selvstændig offentlig virksomhed	Lovbunden bevilling	Udgifter	28,0	25,5	-2,5	-8,9 %
		Indtægter	-35,2	-36,1	-0,9	2,6 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.

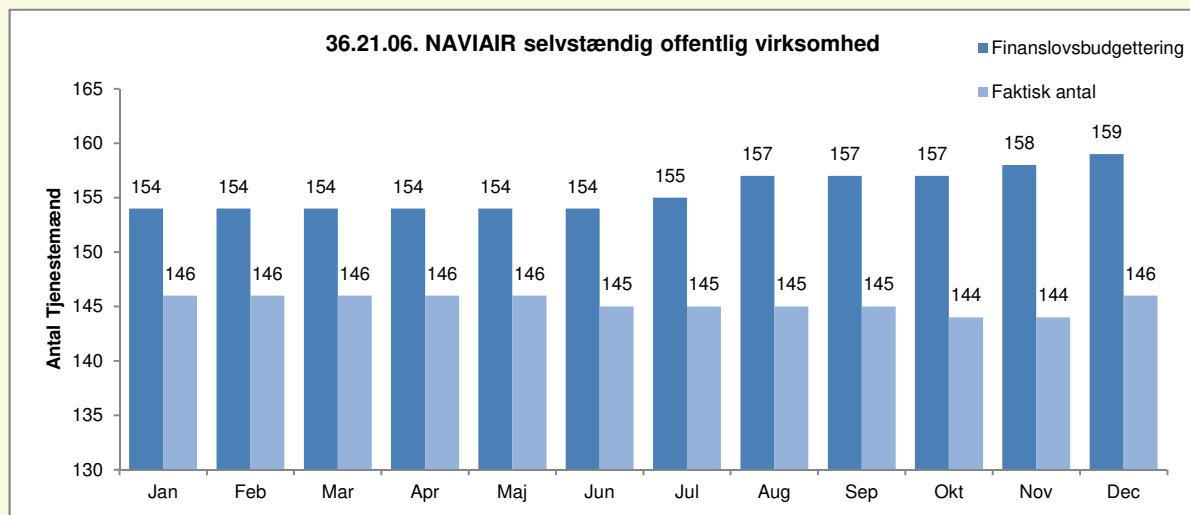
Kilde: SKS

**Udgifter:**

Da finanslovsbudgetteringen blev vedtaget forventedes en svag stigning i antallet af pensioner hos NAVIAIR. Den faktiske udvikling har udvist et svagt fald frem til medio 2016, og ultimo 2016 er der forekommet en stigning i antallet af tjenestemænd, jf. figur 11. Den faktiske udvikling følger ikke den prognosticerede, og dette medfølger en afvigelse i udgifterne for NAVIAIR.

Figur 11

Antal pensioner under 36.21.06. NAVIAIR selvstændig offentlig virksomhed, udgifter



Anm.: Antallet af pensioner ved finanslovsbudgettering er udregnet med budgetmodellen.

Kilde: SP og egne beregninger.

### 3.7.15 Øvrige selskabsansatte

Tabel 15

36.21.10. Øvrige selskabsansatte

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.21.10. Øvrige selskabsansatte	Lovbunden bevilling	Udgifter	89,7	87,1	-2,6	-2,9 %
		Indtægter	-11,3	-11,1	0,2	-1,4 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.

Kilde: SKS

#### Udgifter:

Afvigelsen ligger inden for væsentlighedskriteriet og giver derfor ikke anledning til yderligere bemærkninger.

#### Indtægter:

Afvigelsen ligger inden for væsentlighedskriteriet og giver derfor ikke anledning til yderligere bemærkninger.

### 3.7.16 Pensionsudgifter i folkeskolen mv.

Den største hovedkonto på § 36. Pensionsvæsenet er 36.31.01 Pensionsudgifter i folkeskolen mv. Som det ses af tabel 16, så er udgiften over 8,0 mia. kr. Grundet hovedkontoens størrelse er afvigelsen også markant i forhold til mindre hovedkonti. Den førømtalte prisændring i 2016 har haft en stor beløbsmæssig effekt for afvigelsen på denne konto. Andelen af den samlede afvigelse, som skyldes prisændring, er for denne konto beregnet til 70,0 mio. kr.

**Tabel 16****36.31.01. Pensionsudgifter i folkeskolen mv.**

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.31.01. Pensionsudgifter i folkeskolen mv.	Lovbunden bevilling	Udgifter	7.992,0	8.170,7	178,7	2,2 %
		Indtægter	-216,1	-193,5	22,6	-10,5 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.

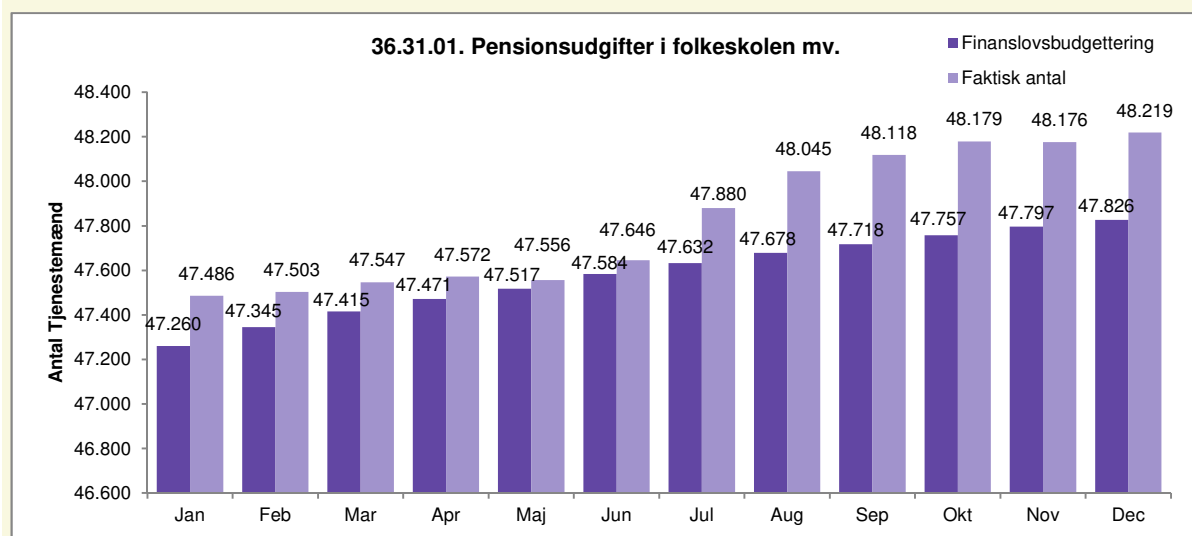
Kilde: SKS

**Udgifter:**

Afvigelsen i udgifterne skyldes aktuariemæssige ændringer i fratrædelsesmønsteret og dødeligheds-mønsteret i forhold til det, der var forudsat på budgetteringstidspunktet. På budgetteringstidspunktet er der ikke taget højde for den øgede pensioneringsrate, der forekommer umiddelbart ved skoleårets udgang. For at sætte dette i perspektiv er der fra april til maj observeret en netto-tilvækst i pensionsbestanden på 16 tjenestemænd, mens der fra juni til juli blev observeret en nettotilvækst på 234 tjenestemænd.

Figur 12 nedenfor illustrerer, hvordan antallet af tjenestemænd i folkeskolen stiger voldsomt omkring juni/juli. I det første halvår af 2016 er afvigelsen mellem budgetteret antal og det faktiske antal tjenestemænd i folkeskolen ikke så markant. I tredje kvartal (lige omkring skolernes sommerferie) ændres pensioneringsmønsteret, og der forekommer et stort udsving i antallet af pensionerede tjenestemænd. Så selvom der er regnet med en stigning i antallet, er der ikke forudset, hvor omfangsrig ændringen ville være. Den anvendte budgetmodel tager ikke højde for udefrakommende faktorer, som påvirker pensioneringsmønsteret drastisk.

Som det ses, begynder antallet af tjenestemænd at flade ud omkring ultimo 2016, og der er registreret et fald fra oktober til november

**Figur 12****Antal pensioner under 36.31.01. Pensionsudgifter i folkeskolen mv., udgifter**

Anm.: Antallet af pensioner ved finanslovsbudgettering er udregnet med budgetmodellen.



Kilde: SP og egne beregninger.

### Indtægter:

Indtægterne for folkeskolen består hovedsagligt af indtægter fra under 63,5 års refusion. For under 63,5 års refusion afholder staten den fulde pensionsudgift, hvorefter der sker refusion fra kommuner for pensioner under 63,5 år. I økonomiaftalen for 2014 er det fastsat, at kommunerne fremadrettet skal medfinansiere de pensioner, som overstiger aftalt skalatrinsniveau. På grund af manglede data sker budgetteringen af denne med udgangspunkt i registeret refusion på dataindlæsningstidspunktet (01.01.2015). Der foretages ikke fremskrivning, idet individdata for visse kommuner ikke er tilgængelige for tjenestemanden før 63,5 år.

### 3.7.17 Københavns kommunale skolevæsen

**Tabel 17**

#### 36.31.02. Københavns kommunale skolevæsen

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.31.02. Københavns kommunale skolevæsen	Lovbunden bevilling	Udgifter	357,6	372,5	14,9	4,2 %
		Indtægter	0,0	0,0	0,0	0,0 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.

Kilde: SKS

### Udgifter:

Budgettering sker med baggrund i senest modtaget revisionserklæring samt en årlig 2 pct. reduktion som følge af, at gruppen er en lukket gruppe. Nye pensioner kommer udelukkende i form af aktualiserede opsatte pensioner eller ægtefællepensioner. Afvigelsen skyldes, at de modtagne revisionserklæringer fra regionerne har resulteret i en efterregulering for 2015, samt en regulering for 2016. Faldet i pensionsbestanden har været lavere end forventet.

### Indtægter:

Der er ingen indtægter på hovedkontoen

### 3.7.18 Øvrige selvejende institutioner

Den samlede nettoafvigelse på hovedkontoniveau skyldes fejl i budgetteringen. Fejlen skete i forbindelse med implementeringen af pensionskassekoder i PENSAB-systemet. Ved implementeringen manglede nogle institutioner at registrere pensionskassekode på deres tjenestemænd, og budgetteringsfejlen opstod i forbindelse med fejl i efterbehandlingen af data for gruppen med manglende pensionskassekoder.

Fejlen skyldes udelukkende, at pensionskassekoderne ikke var endeligt på plads ved budgetteringstidspunktet, hvorfor denne type fejl ikke vil kunne ske fremadrettet. Det er ansættelsesmyndighedernes ansvar, at der er påført (og vedligeholdt) korrekt pensionskassekodning på deres aktive tjenestemænd.

Prisændringen fra 2015 til 2016 har minimal indflydelse på denne hovedkonto, da grundbudgettet er meget lavt (netto).

**Tabel 18**  
**36.31.03. Øvrige selvejende institutioner**

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.31.03. Øvrige selvejende institutioner	Lovbunden bevilling	Udgifter	132,8	152,3	19,5	14,7 %
		Indtægter	-135,2	-59,0	76,2	-56,4 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.  
Kilde: SKS

Der er ikke lavet en grafisk præsentation af denne hovedkonto, da afvigelsen udelukkende kan henføres til budgetfejlen.

### 3.7.19 Civilarbejderloven

Mindre afvigelse som ikke giver anledning til en afvigelsesforklaring på udgiftssiden.

**Tabel 19**  
**36.32.01. Civilarbejderloven**

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.32.01. Civilarbejderloven	Lovbunden bevilling	Udgifter	761,2	767,8	6,6	0,9 %
		Indtægter	-50,3	-46,7	3,6	-7,2 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.  
Kilde: SKS

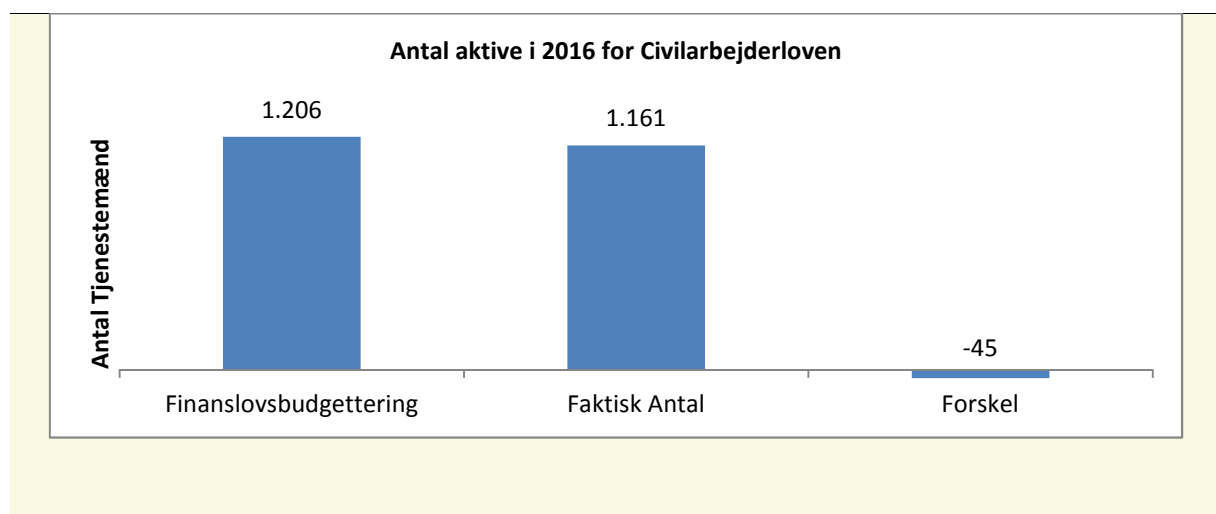
#### Udgifter:

Afvigelsen ligger inden for væsentlighedskriteriet og giver derfor ikke anledning til yderligere bemærkninger.

#### Indtægter:

For indtægterne på denne hovedkonto har antallet af aktive tjenestemænd været overestimeret. For denne hovedkonto resulterer det i en mindreindtægt.

**Figur 15**  
**Antal aktive tjenestemænd under 36.32.01. Civilarbejderloven, indtægter**



Anm.: Antallet af aktive tjenestemænd ved finanslovsbudgettering er udregnet med budgetmodellen.

Kilde: Pensab og egne beregninger.

### 3.7.20 Statsgaranterede pensionskasser

**Tabel 20**

#### 36.32.10. Statsgaranterede pensionskasser

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.32.10. Statsgaranterede pensionskasser	Lovbunden bevilling	Udgifter	110,3	113,8	3,5	3,2 %
		Indtægter	-1,2	-1,0	0,2	-14,5 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.

Kilde: SKS

#### Udgifter:

Afvigelsen ligger inden for væsentlighedskriteriet og giver derfor ikke anledning til yderligere bemærkninger.

#### Indtægter:

Afvigelsen for indtægterne på denne hovedkonto er beløbsmæssig meget lille. Indtægterne på kontoen stammer fra § 36.32.10.70 *Pensionskassen af 1950*. For medlemmer af Pensionskassen af 1950 for forskellige private kirkelige institutioner indbetales et årligt bidrag på 1,5 pct. af den pensionsgivende løn. Der afregnes af selvstændig formue et eventuelt overskud efter modregning af administrationsudgifter efter årets regnskabsafslutning til finanslovens § 36. Pensionsvæsenet.

### 3.7.21 Pensionsforpligtelser i Grønland og på Færøerne

**Tabel 21**

**36.32.20. Pensionsforpligtelser i Grønland og på Færøerne**

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.32.20. Pens. forpligtelser i Grønland og på Færøerne	Lovbunden bevilling	Udgifter	219,4	249,3	29,9	13,6 %
		Indtægter	-20,1	-19,9	0,2	-1,1 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.

Kilde: SKS

#### Udgifter:

Afvigelsen på denne hovedkonto skyldes aktuarmæssige ændringer i fratrædelsesmønsteret i forhold til det, der var forudsat på budgetteringstidspunktet. Alle tjenestemænd i Grønland og på Færøerne er ikke i datasystemerne, hvorfor budgettering på kontoen sker på baggrund af den historiske regnskabsudvikling. Da Koncernøkonomi ikke er besiddelse af korrekt data for 36.32.20. Pensionsforpligtelser i Grønland og på Færøerne, kan der ikke skabes grafisk præsentation af aktiviteterne.

#### Indtægter:

Afvigelsen ligger inden for væsentlighedskriteriet og giver derfor ikke anledning til yderligere bemærkninger.

### 3.7.22 Øvrige statslige pensionsordninger

Hovedkontoen indeholder 17 underkonti og er med sin nettobevilling på 3.112,9 mio. kr. i 2016 den næststørste hovedkonto på § 36. Pensionsvæsenet.

**Tabel 22**

**36.32.30. Øvrige statslige pensionsordninger**

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.32.30. Øvrige statslige pensionsordninger	Lovbunden bevilling	Udgifter	3.635,0	3.666,3	31,3	0,9 %
		Indtægter	-522,1	-479,6	42,5	-8,1 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.

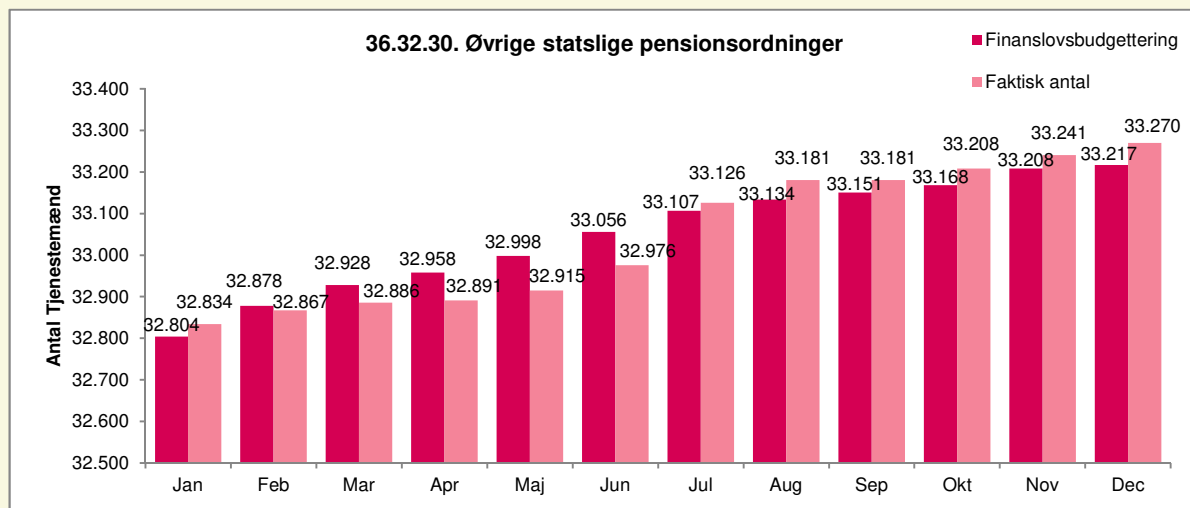
Kilde: SKS

#### Udgifter:

Afvigelsen på denne hovedkonto skyldes aktuarmæssige ændringer i fratrædelsesmønsteret i forhold til det, der var forudsat på budgetteringstidspunktet. Som det ses i figur 18, har antallet af tjenestemænd, der faktisk har været på pension, været underestimeret fra juni og frem. Dette påvirker, at afvigelsen (til trods for modsatrettet forskelle i april, maj og juni) resulterer i en merudgift for 2016.

Figur 18

Antal pensioner under 36.32.30. Øvrige statslige pensionsordninger, udgifter



Anm.: Antallet af pensioner ved finanslovsbudgettering er udregnet med budgetmodellen.

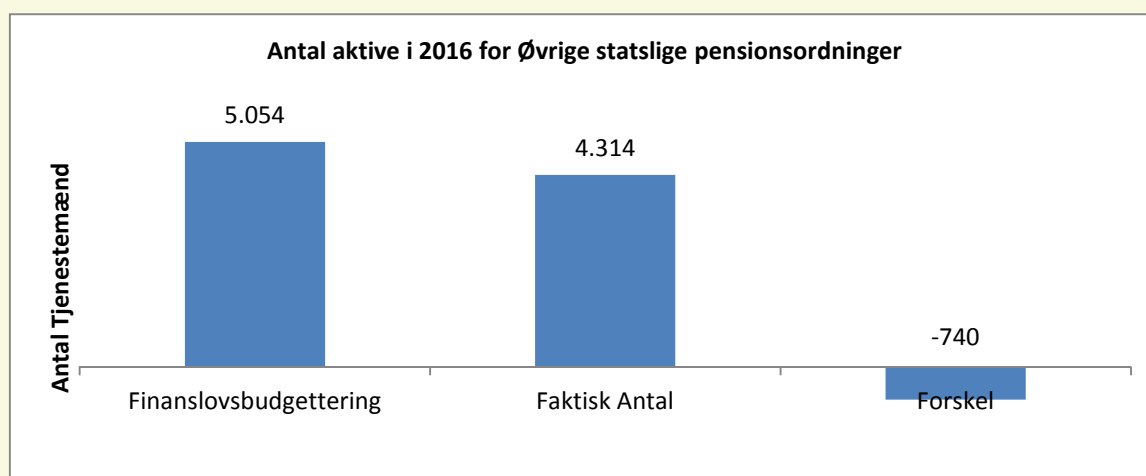
Kilde: SP og egne beregninger.

### Indtægter:

For indtægterne på 36.32.30 *Øvrige statslige pensionsordninger* har antallet af aktive tjenestemænd været overestimeret på budgetteringstidspunktet. Dette resulterer i en mindre indtægt end forventet, jf. figur 19. Konkret stammer afvigelsen i hovedparten fra 36.32.30.11. *Pensionsordningen for højskoler, landbrugsskoler og husholdningsskoler*, 36.32.30.23. *Pensionsordningen for Erhvervsskoler* og 36.32.30.25. *Pensionsordningen af 1925*. De tre underkonti har ikke udviklet sig som forventet på aktivitetsniveau, og det bidrager til den samlede afvigelse på indtægtssiden.

Figur 19

Antal aktive tjenestemænd under 36.32.30. Øvrige statslige pensionsordninger, indtægter



Anm.: Antallet af aktive tjenestemænd ved finanslovbudgettering er udregnet med budgetmodellen.  
Kilde: Pensab og egne beregninger.

### 3.7.23 Understøttelser til ikke-tjenestemænd

Mindre budgetteringsmæssig afvigelse på kontoen summer sammen til denne mindredgift, der hovedsageligt kan tilskrives pensionsmønsteret.

**Tabel 23**

#### 36.33.01. Understøttelser til ikke-tjenestemænd

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.33.01. Understøttelser til ikke-tjenestemænd	Lovbunden bevilling	Udgifter	39,6	34,3	-5,3	-13,4 %
		Indtægter	-4,5	-4,6	-0,1	2,4 %

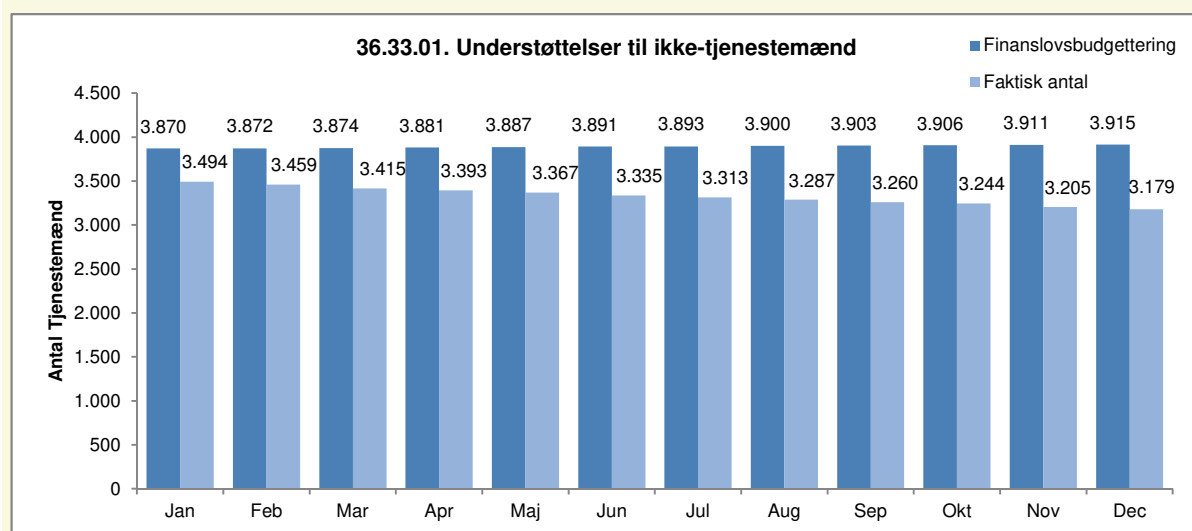
Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.  
Kilde: SKS

### Udgifter:

Se figur 20 for pensionsmønsteret. Til trods for at afvigelsen mellem det faktiske antal tjenestemænd og det prognosticerede er høj (736 tjenestemænd i december 2016), er den beløbsmæssige afvigelse på hovedkontoen ikke tilsvarende stor. Dette skyldes at understøttelsesbeløbet til ikke-tjenestemænd er lille, og en overestimering af antallet vil ikke have den store effekt på denne hovedkonto. Det interessante ved Figur 20 er, at det faktiske antal tjenestemænd er faldende over året, og ikke stigende som budgetmodellen fremskriver. Dette gør, at udgifterne har været mindre end forventet på hovedkontoen.

**Figur 20**

#### Antal pensioner under 36.33.01. Understøttelser til ikke-tjenestemænd, udgifter



Anm.: Antallet af pensioner ved finanslovbudgettering er udregnet med budgetmodellen.  
Kilde: SP og egne beregninger.



**Indtægter:**

Afvigelsen ligger inden for væsentlighedskriteriet og giver derfor ikke anledning til yderligere bemærkninger.

*3.7.24 Pensionsberegningsopgaver*

**Tabel 24**  
**36.41.01. Pensionsberegningsopgaver**

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.41.01. Pensionsberegningsopgaver	Anden bevilling	Udgifter	78,8	75,0	-3,8	-4,8 %
		Indtægter	-78,8	-75,3	3,5	-4,5 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.  
Kilde: SKS

**Udgifter:**

Afvigelsen ligger inden for væsentlighedskriteriet og giver derfor ikke anledning til yderligere bemærkninger.

**Indtægter:**

Afvigelsen ligger inden for væsentlighedskriteriet og giver derfor ikke anledning til yderligere bemærkninger.

*3.7.25 Indekstillæg*

**Tabel 25**  
**36.51.01. Indekstillæg**

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.51.01. Indekstillæg	Lovbunden bevilling	Udgifter	1.496,0	1.495,3	-0,7	0,0 %
		Indtægter	0,0	0,0	0,0	0,0 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.  
Kilde: SKS

**Udgifter:**

Afvigelsen ligger inden for væsentlighedskriteriet og giver derfor ikke anledning til yderligere bemærkninger.

**Indtægter:**

Der er ingen indtægter på hovedkontoen

### 3.7.26 Renter og retsomkostninger

**Tabel 26**

**36.61.03. Renter og retsomkostninger**

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.61.03. Renter og retsomkostninger	Anden bevilling	Udgifter	4,6	4,1	-0,5	-11,9 %
		Indtægter	-0,1	0,0	0,1	-100,0 %

Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.

Kilde: SKS

#### Udgifter:

De væsentligste udgifter på kontoen, der omfattes af § 36. driftsbudget, vedrører udgifter til retsomkostninger. Afvigelsen skyldes en uforudset renteudgift i forbindelse med en højesteretsdom vedrørende hvilken metode, der skal anvendes ved beregning af tjenestemandspensioner for lærere i den lukkede gruppe. I forbindelse med merudbetaling af for lav udbetalt pension skulle der som følge heraf endvidere udbetales renter til pensionisterne. Renteudgifter på § 36. Pensionsvæsenet er placeret under delloftet for driftsudgifter. Der var på budgetteringstidspunktet for FL16 ikke taget højde for denne merudgift, idet der har været ressourcemæssige udfordringer for Statens Administration i forbindelse med overdragelsen af pensionsopgaver til Udbetaling Danmark. Hermed blev merudgifterne bevillingsmæssigt optaget på TB16. Den forventede merudgift optaget på TB16 på 4,0 mio. kr. blev dog ikke fuldt ud realiseret.

#### Indtægter:

Afvigelsen skyldes, at der for 2016 bevillingsmæssigt blev fastsat en bevilling på 100.000 kr. i renteindtægter. Bevillingen blev fastsat, så eventuelle renteindtægter kunne optages på kontoen.

### 3.7.27 Afskrivning af uerholdelige pensionsbeløb

**Tabel 27**

**36.61.10. Afskrivning af uerholdelige pensionsbeløb**

Hovedkonto	Bevillingstype	(Mio. kr.)	Bevilling	Regnskab	Afvigelse	Pct. afvigelse
36.61.10. Afskrivning af uerholdelige pensionsbeløb	Lovbunden bevilling	Udgifter	1,0	0,8	-0,2	-16,6 %
		Indtægter	-0,1	0,0	0,1	-83,1 %

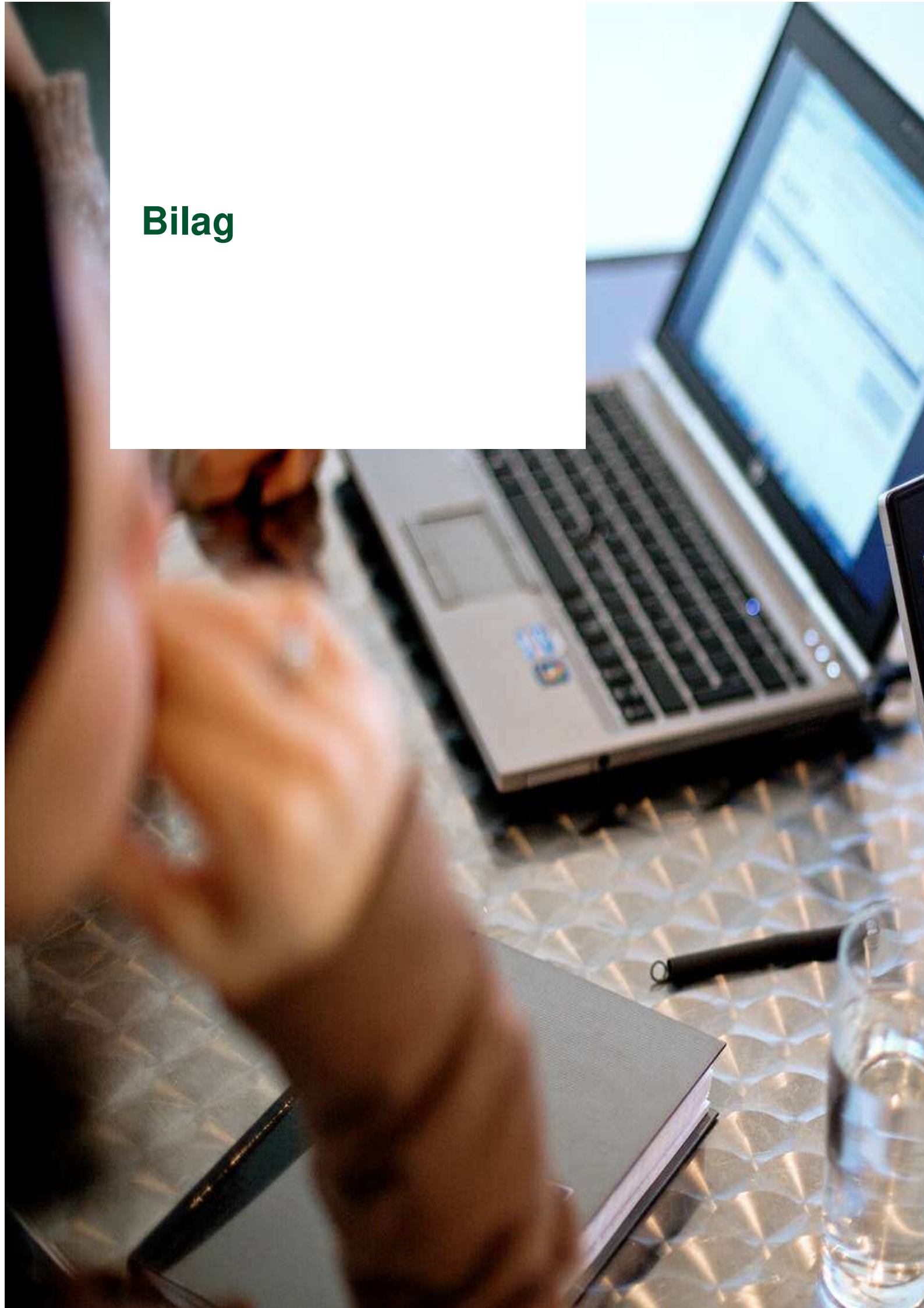
Anm.: Afrundet til nærmeste 100.000 kr.

Kilde: SKS

#### Udgifter og Indtægter:

Afskrivning af uerholdelige pensionsbeløb optræder i forbindelse med boafslutninger. Udgifterne budgetteres på baggrund af tidligere års regnskabsudvikling. Kontoafvigelsen giver ikke anledning til yderligere bemærkninger.

# Bilag



## 4. Bilag

---

Bilagene omfatter oversigt over eventualforpligtelser og noter til immaterielle og materielle anlægsaktiver og hensatte forpligtelser pr. 31/12 2016.

---

### 4.1 Noter til resultatopgørelsen og balancen

Ikke relevant for § 36. Pensionsvæsenet.

fm.dk